

MOLDOVA

PROGRAM DE ȚARĂ PRIVIND MUNCA DECENTĂ (PȚMD)

2008 – 2011

Întroducere

Scopul primar al Organizației Internaționale a Muncii (ILO) este de a promova pentru femei și bărbați oportunități egale de angajare în muncă decentă și productivă în condiții de libertate, echitate, securitate și demnitate umană. Programul de Țară promovează munca decentă drept component cheie al politicilor naționale de dezvoltare ale guvernului și partenerilor sociali. Prezentul program de țară reflectă aspirații corespundente unor relevante programe internaționale de dezvoltare cum ar fi, spre exemplu, Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului și Cadrul Națiunilor Unite de Asistență pentru Dezvoltare (UNDAF) adaptate obiectivelor naționale de dezvoltare. Actualul Program de Țară susține Strategia Națională de Dezvoltare (SND) care a fost aprobată de Parlamentul Republicii Moldova în decembrie 2007. PȚMD reflectă în egală măsură și prioritățile constituenților ILO generate în timpul consultărilor cu ei. Programul detaliază politici, strategii și rezultate scontate care să asigure progrese vis-a-vis de asigurarea unei munci decente pentru toți. Documentul reflectă planificarea strategică a activităților de cooperare a Organizației Internaționale a Muncii cu Republica Moldova pentru perioada 2008-2011. Oglindind evaluarea de către constituenți și experți ILO a cooperării anterioare (PȚMD 2006 - 2007), programul în cauză tinde spre o mai mare sincronizare și coerență în activitățile ILO în Republica Moldova, astfel contribuind la atingerea unui impact durabil. Elaborarea Programului a implicat un proces participativ extins al constituenților tripartiți. PȚMD include o parte narativă ce pune în evidență contextul de țară propriu-zis, lecțiile învățate, strategia intervențiilor și un model logic care detaliază intervențiile.

I. Situația curentă din perspectiva Muncii Decente

Contextul socio-economic

Pe parcursul ultimilor ani situația socio-economică a Republicii Moldova a înregistrat semne remarcabile de progres care sugerează faptul că țara intră într-o nouă fază de relansare după o perioadă de mai mult de 10 ani de declin. PIB-ul real a crescut cu 5,9 la sută în medie pe an pe parcursul anilor 2000-2007, cu o creștere cumulativă de 49,5 % începând cu 1999¹. În ultimii doi ani economia Republicii Moldova tinde să se apropieze economiilor altor state în tranziție din Europa de Est. Între anii 2006 - 2007 Investițiile Străine Directe au crescut de la 7 la 12 procente din PIB. Estimativ economia țării urmează să atingă o creștere de 6 % în 2008. Atât finanțele publice cât și indicatorii comerțului extern s-au îmbunătățit pe parcursul ultimilor doi ani, în pofida faptului că inflația persistă și este influențată enorm de factori externi, cum ar fi creșterea prețurilor la produse alimentare, gaze și energie electrică. Indicatorii ce țin de bunurile industriale și producția agricolă, volumul de investiții în capital fix, volumul comerțului cu amănuntul, volumul serviciilor etc., înregistrează o creștere constantă începând cu 2002.

Totuși, în pofida realizărilor de redresare evidente, creșterea economică a Moldovei din ultimii cinci ani nu a condus la crearea locurilor noi de muncă. Ocuparea forței de muncă a suferit cel mai mult în tranziția la o economie de piață și multe persoane de vîrstă activă au fost expuse riscului de excludere de pe piața muncii. Subocuparea, șomajul de lungă durată și descurajarea,

---

¹ Datele Biroului Național de Statistică

combinate cu oportunități reduse de muncă decentă și un număr mare de muncitori angajați în sectorul informal, au contribuit la răspândirea sărăciei și creșterea fluxurilor de emigranți, afectând tinerii în mod special. O altă consecință ține de sporirea cazurilor de muncă a copiilor, drept rezultat al dependenței familiilor sărace de contribuțiile acestor copii la bugetele casnice, munca copiilor deținând prioritate în raport cu educația. Deseori munca copilului suplinește griile casnice ale părinților migranți. Potrivit Ministerului Educației și Tineretului, la 1 septembrie 2005, numărul copiilor de vîrstă școlară cu ambii părinți plecați peste hotare atinsese cifra de 35 mii. În același timp circa 75 000 copii locuiau doar cu unul din părinți din aceeași cauza a migrației. Diverse date statistice sugerează faptul că Moldova rămîne cea mai considerabilă țară-sursă de migranți și țară de tranzit din Europa de Sud Est. Estimările privind numărul total de moldoveni ce lucrează peste hotare variază de la 600 000 la 1 milion, astfel, după factorul dependenței de remitențe, Moldova ocupă al doilea loc în lume. Mai mult de 80 la sută din migranții moldoveni trimit remitențe și mai bine de 70 % din aceștia remit mai mult de jumătate din câștigurile lor. Datele statistice confirmă că remitențele continuă să crească dar, în același timp, trebuie să se țină cont de faptul că pe termen lung, drept consecință a crizei financiare, volunul lor ar putea fi redus. Remitențele lucrătorilor s-au majorat de la 13,8 procente din PIB în 2000 pînă la 35 % în 2007. În mare parte acești bani sunt utilizați pentru consum casnic, bunuri durabile, procurare de locuințe și achitare de datorii. Un volum redus din aceste remitențe, mai puțin de 7 la sută, sunt investite în activități generatoare de venit, și doar 5% servesc drept economii. Condițiile de muncă inattractive și salariile mici rămân și în continuare factorii determinanți ai migrației de muncă a moldovenilor. La mijlocul anului 2007 aproximativ un sfert din populația economic activă a Moldovei lucra peste hotarele țării.

Trecerile în revistă a politicilor de ocupare, efectuate în Moldova atît de experții ILO cît și de partenerii de dezvoltare a țării, au reiterat lipsa unei conexiuni cu alte politici și programe economice și sociale, limitarea lor în timp, magnitudine și scop. Lipsa coordonării dintre instruirea profesională și cerințele pieței muncii supune Moldova riscului de a pierde majoritatea beneficiilor rezultate din o creștere economică durabilă. Coerența politicilor economice, sociale și de ocupare, de rînd cu abilități instituționale, sunt absolut iminente pentru atenuarea șomajului și evitarea capcanei inactivităților, pentru asigurarea unei munci generatoare de venit și pentru o mai bună corelare a cererii și ofertei de muncă. În cele mai dese cazuri, politicile active pe piața muncii nu sunt oferite drept pachet comprehensiv de măsuri de ocupare și instruire și sunt predestinate în mare parte șomerilor în situații mai avantajoase, în defavoarea celor greu de plasat în cîmpul muncii. În mod special, acesta este cazul tinerilor care sunt supuși celor mai mari riscuri : sărăcia și excluderea socială. Lipsa monitorizării măsurilor poate crea distorsiuni și nu permite o evaluare adecvată a eficacității și eficienței programelor de ocupare. Capacitățile instituțiilor pieței muncii de a elabora, monitoriza și evalua politicile de ocupare sunt încă insuficiente și au nevoie de optimizare.

Rata ocupării informale raportată la populația ocupată se dovedește a fi înaltă. În 2006, rata lucrătorilor în economia informală îngloba 35,1 procente din totalul angajărilor. Foarte des, relațiile informale de muncă includ și munca copilului, care doar arareori este întîlnită în statistici aparte și în mare parte este privată de o examinare minuțioasă din partea instituțiilor.

Mai mult chiar, indiferent de faptul că incidența economiei informale în Moldova este destul de înaltă, nu există nici un studiu relevant sau date statistice care să elucideze condițiile de muncă și impactul lipsei de protecție socială a celor atrași în acest sector.

Pentru a depăși deficiențele apărute pe piața muncii, Guvernul a elaborat Strategia națională privind politicile de ocupare a forței de muncă pe anii 2007 - 2015 care preia forma Strategiei Europene de Ocupare. Strategia a fost analizată de către experții ILO care au oferit recomandări pentru optimizarea ei. Strategia tinde să asigure conexiunea firească dintre politicile economice și sociale din țară și protecția socială a persoanelor vulnerabile ca rezultat scontat.

Sistemul de protecție socială în Moldova încorporează două elemente de bază: asigurările și asistența socială. Scopul declarat al asistenței sociale, ca beneficii non-contributive, este de a ajuta persoanele sărace și cele cu nevoi speciale. Beneficiile non-contributive sunt oferite persoanelor care

sunt supuse unui risc sau care sunt în incapacitatea de a-și asigura existența, ajutându-le să-și dezvolte capacitățile și competențele proprii de integrare socială. Totuși, practica demonstrează că asistența socială continuă să fie pârținitoare cu unele categorii de beneficiari selectați indiferent de statutul lor social și gradul lor de bunăstare. Nici un beneficiu oferit pînă acum nu a fost și nu este determinat în baza testării veniturilor și a mijloacelor disponibile a beneficiarului. Guvernul Moldovei a experimentat acordarea beneficiilor sociale în baza testării veniturilor prin complementarea anumitor beneficii categoriale cu beneficii oferite în urma testării veniturilor, dar de facto - toate beneficiile de asistență socială continuă să fie acordate pe categorii de beneficiari, astfel diminuînd impactul beneficiilor asupra celor în dificultate și asupra reducerii sărăciei.

În Moldova asigurările sociale corelează cu lumea muncii și beneficiile sunt oferite în baza contribuțiilor. În acest sens distorsiunile de pe piața muncii reflectă în totalitate provocările cu care se confruntă sistemul de asigurări sociale - îmbătrînirea populației, managementul redus al migrației, creșterea migrației neregulamentare și economia informală extinsă. Credibilitatea acestui sistem distributiv este afectată enorm de nivelul redus al beneficiilor, ratele joase de înlocuire și rata dependenței sporită.

Necesitatea asistenței din partea ILO pentru monitorizarea politicilor economice și sociale ale țării, cu accent prioritar pe fortificarea capacităților instituțiilor pieței muncii, prin dialogul social consolidat și o administrație a muncii eficientă, a fost reiterată de către constituenți cu diferite ocazii.

În acest sens merită a fi menționat faptul că Moldova a făcut eforturi semnificative în ultimii 10 ani pentru a institui un dialog social viabil și a aduce sistemele sale de administrare a muncii și relații industriale mai aproape de practicile promovate în țările Uniunii Europene. Au fost create instituții publice de inspecție a muncii și de ocupare a forței de muncă adecvate. Dialogul social a mai fost consolidat în ultimii ani și prin instituirea Comisiei naționale pentru consultări și negocieri colective. (CNCNC). ILO a asistat acest proces prin oferirea expertizei proiectului de lege privind CNCNC. Comisia are un mandat mai larg și urmează să îndeplinească două funcții: de organ consultativ și de negocieri, astfel ca să faciliteze parteneriatul social la nivel național. Obiectivul acestui forum tripartit este de a examina și de a promova probleme legate de creșterea economică, de a participa la luarea deciziilor economice prin consens, de a încheia convenții colective relevante politicilor economice și sociale și de a examina legislația muncii pertinentă politicilor ocupaționale prealabil implementării sau înaintării Parlamentului pentru adoptare.

În pofida eforturilor pozitive menționate mai sus, o gamă variată de probleme încă rămîn nesoluționate pînă în prezent, ce rezultă din 1/ lipsa unui secretariat viabil care să organizeze și să sprijine activitatea CNCNC și care să monitorizeze executarea deciziilor ei; 2/ lipsa resurselor promise de Guvern pentru a susține negocierile colective bipartite prin instruiri, consultări tehnice și legislative pentru partenerii sociali și 3/ aptitudinile reduse ale membrilor CNCNC în materie de proceduri și practici ale dialogului social. Existența unui cadru legal comprehensiv pentru un dialog social bipartit din păcate nu a condus la un progres în promovarea negocierilor colective. De asemenea inexistența unui sistem de conciliere și mediere a redus opțiunile partenerilor sociali de a aplană pe cale amiabilă litigiile apărute între ei și de a îmbunătăți calitatea relațiilor lor.

Partenerii sociali în țară sunt reprezentați de către Confederația Națională a Patronatelor și Confederația Națională a Sindicatelor care actualmente sunt preocupați de consolidarea lor structurală și instituțională.

Confederația Națională a Patronatului își consolidează rîndurile ca rezultat al aplicării principiului deductibilității în legislația națională în 2006. Confederația reprezintă interesele marii majorități a patronilor din Moldova și membrii asociați ai ei joacă un rol important în discuțiile tripartite. Lipsa unei "promovări de imagini" extinse a organizațiilor patronale, de rînd cu o "cultură a patronilor" subdezvoltată în societate, duce la perceperea angajatorilor ca pe o "verigă slabă" în lanțul Dialogului Social. Lipsa organizațiilor patronale locale consolidate rămîne și în continuare cel mai mare motiv de îngrijorare pentru Confederația Națională a Patronatului, care se află actualmente în proces de identificare a pîrghiilor adecvate de consolidare structurală la nivel local.

Confederația Națională a Sindicatelor este un organ instituit recent, ca urmare a fuziunii Confederației Naționale a Sindicatelor și Confederației Sindicatelor Libere "Solidaritate", fuziune care pune capăt relațiilor extrem de tensionate dintre ele cu o durată de mai bine de zece ani. Confederația se străduie să genereze o mișcare sindicală consolidată în țară, dar se mai confruntă cu

un șir de probleme ce necesită rezolvare, cum ar fi de exemplu numărul mare al sindicatelor de ramură mai mici care activează în paralel în anumite ramuri ale industriei, ca rezultat al procesului de fuzionare menționat mai sus. Prinse în competiții interne și externe, acestea crează un impact negativ asupra procesului coerent de unificare.

Autoritățile moldovenești își expun îngrijorarea vis-a-vis de amalgamul de probleme menționate mai sus și își exprimă decizia clară de soluționare a lor prin Strategia Națională de Dezvoltare (SND) pentru 2008-2011 aprobată recent. Documentul în cauză este o continuare logică a Strategiei de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei, încorporează Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului și preceea o parte din realizările survenite în urma implementării planului de Acțiuni UE-RM. SND constituie *documentul intern principal de planificare strategică pe termen mediu* care stabilește obiectivele de dezvoltare ale Republicii Moldova până în anul 2011 și identifică măsurile și acțiunile prioritare pentru atingerea acestor obiective. SND servește drept instrument unic de integrare a cadrului strategic existent, de racordare cu procesul de planificare bugetară (CCTM) și de asimilare a asistenței tehnice și financiare externe, UNDAF fiind un exemplu elocvent în acest sens. SND consideră stabilitatea macroeconomică și reforma administrației publice ca precondiții determinante ale creșterii economice durabile.

În cadrul asistenței sale, ILO a susținut Moldova printr-un număr de proiecte dedicate ocupării, dialogului social, migrației, remitențelor și combaterii muncii copilului, avînd PȚMD pentru 2006-2007 drept cadru strategic de contribuție a ILO la dezvoltarea țării. Bazîndu-se pe prioritățile constituenților și obiectivele de dezvoltare națională, PȚMD a promovat munca decentă drept component cheie a politicilor de dezvoltare, servind în același timp drept obiectiv al politicii naționale a Guvernului și a partenerilor sociali. Intervențiile ILO au avut la bază cei patru piloni ai muncii decente, și anume: promovarea ocupării, dialogul social, protecția socială și respectarea drepturilor fundamentale la muncă, generate din valorile și standardele ILO. Moldova a ratificat 39 convenții, inclusiv cele 8 fundamentale, conform Declarației Drepturilor și Principiilor Fundamentale, de rînd cu cele mai relevante tratate europene care promovează principiile muncii decente (*Carta Socială Europeană (revizuită) a Consiliului Europei, Convenția ONU asupra Eliminării Tuturor Formelor de Discriminare față de Femei (CEDAW), convenția ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități*).

PȚMD pentru Moldova (2008-2011) este rezultatul unei discuții extinse cu partenerii sociali care a început odată cu evaluarea PȚMD (2006-2007) și s-a încheiat cu definirea conținutului viitorului program în parteneriat cu autoritățile guvernamentale și reprezentanții partenerilor sociali. Acest proces atribuie viitorului program o conotație națională, factor decisiv în atingerea scopurilor și obținerea rezultatelor stabilite de comun acord.

Aspectele gender

În 2007, rata de ocupare a femeilor a fost de 40,5 la sută, pe cînd cea a bărbaților a fost de 45,5 la sută. Cu toate că rata șomajului la femei a fost mai joasă decît cea a bărbaților cu mai bine de 3 puncte procentuale (5,7 și respectiv 8,9 procente) femeile constituie o parte mare din populația inactivă. Pe parcursul aceluiași an, participarea forței de muncă feminine a fost cu 7 puncte procentuale mai joasă decît cea a bărbaților (43 și 50 procente respectiv). Piața muncii mai este caracterizată și prin inegalitatea remunerării bărbaților și femeilor, bărbații avînd salarii cu 24 % în medie mai mari decît femeile. Tot ele sunt reprezentate în număr prea mare în servicii și agricultură, domenii afectate în particular de ocuparea informală.

Moldova a ratificat *Convenția ONU asupra Eliminării Tuturor Formelor de Discriminare față de Femei (CEDAW)* în 1994, de rînd cu alte convenții pertinente ale ILO privind egalitatea de gen, și ca urmare este obligată să aplice la nivel național prevederile ratificate. În acest sens, în februarie 2006, a fost adoptată *Legea cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați*. Ea stabilește cadrul legal pentru mecanismele instituționale (mecanismul național al șanselor egale) la toate nivelele

responsabile de implementarea Planului național „Promovarea egalității genurilor umane în societate pentru 200-2009”² aprobat de Guvern în august 2000³.

În august 2006 Guvernul Republicii Moldova a prezentat la New York al doilea și al treilea raport la Convenția CEDAW pentru aa. 2000 - 2004. ONGri naționale, active în domeniul gender, au prezentat un raport de alternativă privind implementarea convenției. Totuși, este recunoscut faptul că realizarea angajamentelor CEDAW și a planurilor naționale de acțiuni privind Egalitatea de Gen rămân în urmă prin realizare și rezultatele obținute s-au dovedit a fi mai puțin durabile. Printre motivele acestora sunt lipsa unei conștientizări a fenomenului gender și lipsa înțelegerii clare a conceptelor de egalitate de gen și a tratării problemei gender ca una primordială de către oficialii guvernamentali, politicieni și societatea civilă în general. Astfel promovarea egalității de gen nu este inclusă printre prioritățile de dezvoltare cheie ale țării. Voința politică șubredă, mecanismele instituționale rigide, fluctuația înaltă a funcționarilor publici și lipsa finanțării generează principalele obstacole în implementarea eficientă a angajamentelor luate de stat pentru atingerea scopului egalității de gen. Pentru a sprijini eforturile constituenților de a umple golurile în promovarea egalității de gen, ILO intenționează să dezvolte capacități de elaborare a politicilor și programelor integrate pentru a dinamiza egalitatea de gen în lumea muncii, valori pentru care pledează politicile și standardele relevante ale ILO. Aceasta va fi un subiect prioritar al obiectivelor noului PȚMD pentru 2008- 2011.

II. Lecții însușite din cooperarea anterioară

În ianuarie 2008 ILO a pus în aplicare un exercițiu de evaluare participativă a PȚMD pentru anii 2006 - 2007 efectuat de un consultant independent. Scopul evaluării programului de țară a fost de a testa progresul realizat în procesul atingerii rezultatelor scontate și de a reitera acele lecții însușite pe parcursul acestui proces. Aceste lecții s-au dorit ulterior să contribuie, de o manieră mult mai eficientă, la elaborarea și implementarea noilor Programe privind Munca Decentă.

PȚMD pentru 2006-07 a fost recunoscut în mod unanim drept un program relevant, bine armonizat principalelor strategii și politici ale statului. A avut succes în captarea atenției beneficiarilor naționali și a donatorilor internaționali vis-a-vis de importanța problemelor ocupării și a muncii decente în contextual politicilor și programelor naționale. Abordarea participativă a sporit încrederea în ILO și a intensificat dialogul și comunicarea între constituenți.

În urma evaluării s-a mai constatat că este absolut necesar de a consolida capacitățile constituenților în tehnici de identificare și colectare a resurselor financiare locale pentru viitorul ciclu al PȚMD (2008-2011). În același context a fost subliniat faptul că fluctuația intensă de cadre în instituțiile publice subminează coerența asistenței oferite și afectează durabilitatea rezultatelor atinse.

Necesitatea instituirii unui Consiliu coordonator tripartit al PȚMD a fost considerată drept relevantă de către participanții la exercițiul de evaluare care au susținut faptul că aceasta ar dezvolta cu certitudine constituenților spiritul de proprietari ai PȚMD, ar asigura monitorizarea implementării programului și ar influența atingerea rezultatelor durabile. Este nevoie de o implicare mai activă și egală din partea Guvernului și partenerilor sociali și un grad sporit de flexibilitate la ajustarea politicilor de dezvoltare ale țării. Este necesară în continuare și antrenarea constituenților în elaborarea unor indicatori mult mai eficienți de dimensionare a deficitului de muncă decentă și de identificare proprie a rezultatelor scontate și a indicatorilor de monitorizare a PȚMD.

Printre realizările marcante ale PȚMD 2006-2008 au fost menționate:

- Aprobarea Strategiei naționale privind politicile de ocupare a forței de muncă pe anii 2007 – 2015 și a planurilor naționale anuale de acțiuni pentru ocuparea forței de muncă

² Începând cu 1998 au fost adoptate câteva Planuri naționale de Acțiuni privind Egalitatea de Gen.

³ Obiectivele primare sunt de a elimina discriminarea în bază de gen pe piața muncii, dimensionarea sensibilizării publicului în problemele gender, educarea societății cu privire la problemele egalității de gen și de stabilire a unui mecanism național instituționalizat de promovare a egalității de gen, de protecție a sănătății femeii și de combatere a violenței împotriva femeilor, bărbatilor și copiilor. În ce privește egalitatea de gen, Guvernul Republicii Moldova a instituit un Comitet Guvernamental pentru Egalitatea de Gen.

- Oferirea recomandărilor de consolidare instituțională a Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă ca rezultat al auditului operat de ILO.
- Extinderea și completarea Sistemului Național de Referire cu o componentă nouă - oferirea serviciilor de profesionalizare victimilor traficului uman.
- O mai bună evidență de către Casa Națională de Asigurări Sociale a contribuțiilor de asigurări sociale și combaterea tentativelor de evaziune de la plata lor.
- Instruirea unei echipe naționale în materie de negocieri a acordurilor de angajare, readmisie și securitate socială a cetățenilor RM.
- Crearea unui sistem de monitorizare a muncii copilului în 5 arii țintă pilotate de ILO/IPEC.
- Crearea și instituționalizarea Unității pentru Monitorizarea Muncii Copilului în cadrul Inspecției Muncii.
- Instruirea sindicatelor în probleme de securitate și sănătate la locul de muncă.
- Acceptarea deductibilității fiscale a contribuțiilor de membru al organizațiilor patronale care va impulsiona oferirea și diversificarea noilor servicii propriilor membri.

Cât privește armonizarea programului de țară cu cele ale altor agenții ale ONU, se cere menționat faptul că la etapa elaborării primului PȚMD, Cadrul de Asistență și Dezvoltare a ONU (UNDAF) fusese deja elaborat fără o abordare exhaustivă a politicilor ocupaționale. Anume din acest considerent PȚMD a fost conceput pentru a susține programele naționale de dezvoltare pertinente și de a complementa, în măsura posibilităților, UNDAF-ul în subiecte și mandate ce țin de competența directă a ILO. În procesul de revizuire anuală a UNDAF de la sfârșitul lui 2007 s-a ivit oportunitatea unor ajustări adecvate atât a UNDAF cât și a PȚMD pentru o mai bună complementare a acestora.

III. Domenii prioritare de cooperare

Prezentul Program de Țară are scopul de a asista țara în implementarea Strategiei Naționale de Dezvoltare 2008-2011, cea mai importantă strategie națională pe termen mediu ce reflectă aspirația țării de intensificare a integrării în Uniunea Europeană. PȚMD este bine armonizat cu prioritățile Strategiei Naționale de Dezvoltare, în mod special cu cele care vizează: 1/optimizarea guvernării pe piața muncii; 2/ dezvoltarea resurselor umane; 3/ promovarea protecției sociale; 4/ consolidarea parteneriatului public - privat local.

În contextul atotcuprinzătorului generic “Munca decentă pentru toți” ILO se va concentra asupra a trei priorități în programul de țară pentru Moldova în perioada 2008-2011, care trebuiesc privite ca obiective pe termen lung:

- I.** Consolidarea capacităților instituțiilor publice și a partenerilor sociali de optimizare a guvernării pe piața muncii.
- II.** Perfecționarea procesului de elaborare, monitorizare și evaluare a politicilor ocupaționale prin o administrare mai eficientă a muncii și prin măsuri predestinate lucrătorilor informal și celor expuși migrației.
- III.** Eficientizarea sistemului de protecție socială, cu accent prioritar pe grupurile vulnerabile.

ILO are avantaje comparative în programe de dezvoltare și în promovarea cooperării tehnice pentru obținerea rezultatelor menționate mai sus. În mod special pentru că secretariatul ILO are o experiență de durată și o expertiză tehnică testată în timp în materie de standarde ale muncii, promovare a ocupării, protecție socială și dialog social. ILO implementează o serie de proiecte în Europa Centrală și de Est care satisfac pe deplin solicitările donatorilor și ale guvernelor țărilor beneficiare.

Prioritatea 1: Consolidarea capacităților instituțiilor publice și a partenerilor sociali de optimizare a guvernării pe piața muncii

Consolidarea capacităților administrative și fortificarea aptitudinilor partenerilor sociali dețin un loc prioritar pe agendele de dezvoltare. Implicarea partenerilor sociali în susținerea mobilizării și în acțiuni ce țin de ocupare, de rând cu reprezentarea și posibilitatea de exprimare a opiniei celor mai vulnerabile categorii ale populației favorizează protecția lor. Implicarea organizațiilor patronale și sindicale la elaborarea politicilor și la implementarea lor este de multe ori deficitară sau limitată doar la consultări formale.

Rezultatul 1: O mai bună funcționare a Comisiei naționale de consultări și negocieri colective (CNCNC) cu mandat extins de redresare a problemelor sociale și economice (MDA 101)

CNCNC a fost instituită în 2006 ca succesoare a Comisiei republicane pentru negocieri colective. Actuala comisie are competențe de negociere și consultare. Membrii CNCNC au adoptat regulamentul și planul de acțiuni al comisiei în noiembrie 2006. De atunci CNCNC a avut mai multe întruniri în cadrul cărora au fost examinate variate proiecte de acte normative și politici promovate de guvern. Cu toate acestea, lipsa unui secretariat funcțional care să susțină activitatea acestui organ, generează lipsa unei monitorizări a dezbaterilor care au loc în timpul ședințelor. Ultimii sunt privați și de suportul tehnic în vederea pregătirii eficiente pentru adunările plenare. În același timp, activitatea CNCNC nu este cunoscută publicului larg, ca urmare a lipsei unei logistici și strategii de comunicare. Unii membri noi ai CNCNC nu sunt bine documentați în materie de bune practici de dialog social și necesită informații despre practicile novatoare ale dialogului social din Europa.

Chiar dacă Legea privind Comisia națională pentru consultări și negocieri colective prevede instituirea comisiilor tripartite la nivel teritorial și la nivel de ramură, foarte puține au fost create la aceste nivele. Absența unui cadru instituțional al dialogului social la aceste două nivele privează actorii tripartiți de posibilitatea consultări vis-a-vis de provocările cu care se confruntă regiunile și sectoarele respective.

ILO va continua să ofere asistență tehnică în vederea eficientizării funcționării comisiilor pentru consultări și negocieri colective la nivel național, la nivel de ramură și la nivel teritorial prin:

- activități de consolidare a capacităților membrilor CNCNC: schimb de experiențe cu instituții similare din statele UE; instruire privind proceduri și tehnici de dialog social; tehnici de utilizare a mass-media pentru o mai bună reflectare a activității CNCNC;
- advocacy și asistență tehnică în vederea consolidării secretariatului și sporirii eficienței CNCNC;
- desfășurarea a două proiecte pilot în 2 teritorii/ramuri selectate în vederea consolidării comisiilor teritoriale și ramurale.

Evaluarea necesităților Confederației Naționale a Patronatului din Republica Moldova (CNPM) și a altor organizații patronale (OP) va fi efectuată în același context și instruire va fi oferită privind:

- a) Identificarea necesităților de administrare ale OP și elaborarea planului de acțiuni.
- b) Probleme specifice aferente dialogului social, incluzând probleme gender.

O vizită de studiu pentru schimb de experiență, va fi organizată pe parcursul implementării PTMD.

Indicatorii Rezultatului:

- Secretariatul permanent al CNCNC este viabil și membrii lui sunt instruiți în materii de dialog social

- Secretariatul își intensifică activitatea și asigură suport (informații, analize ale problemelor de ordin economic și social oferite membrilor comisiei).
- Crearea paginii web pentru mediatizarea activităților CNCNC.
- Întreprinderea măsurilor de implementare a planurilor de acțiuni care să consolideze funcționalitatea și autoritatea CNCNC.
- Guvernul alocă mai multe resurse pentru un dialog social eficient, inclusiv prin asigurare secretarială CNCNC
- O comisie tripartită la nivel de teritoriu își desfășoară eficient activitatea și aprobă o strategie teritorială de dezvoltare.
- O comisie tripartită la nivel de ramură își desfășoară eficient activitatea și aprobă o strategie de dezvoltare ramurală.
- Procesele verbale ale CNCNC indică o implicare activă a CNPM.
- Raportul de evaluare a necesităților CNPM și planul de acțiuni este elaborat și implementat.
- Sporirea numărului de femei - membre ale OP și ale CNCNC.
- CNPM contribuie la implementarea modificărilor în politicile economice și sociale ale țării.

Rezultatul 2: *O mai bună administrare a muncii, inclusiv prin instituirea unui mecanism viabil de soluționare a litigiilor de muncă (MDA 102)*

Convenția 150 privind administrarea muncii, ratificată de Moldova în 2006, a intrat în vigoare în Noiembrie 2007. O administrare a muncii funcțională este esențială în formularea și implementarea eficientă a politicilor naționale de ocupare. Pe parcursul implementării PȚMD 2006-2008 ILO a susținut procesul legislativ referent prin oferirea unei consultări tehnice asupra Convenției 150 și Recomandării 158.

Această convenție solicită de la statele care au ratificat-o asigurarea unei implementări eficiente a funcțiilor și mandatelor organelor de administrare a muncii. Potrivit aceleiași convenții, administrarea muncii trebuie să servească partenerilor sociali în relațiile lor bipartite în vederea promovării unui sistem consolidat de relații industriale.

În vederea promovării obiectivelor menționate mai sus, ILO va oferi:

- a) Asistență tehnică Ministerului Economiei și Comerțului pentru implementarea Convenției 150 privind administrarea muncii.
- b) Asistență tehnică constituenților tripartiți în instituirea unui sistem alternativ de aplanare a conflictelor colective de muncă, prin:
  - a. participarea delegației tripartite la o conferință regională pentru Balcanii de Vest și Moldova privind tehnicile de aplanare a conflictelor colective de muncă.
  - b. deplasarea unui expert ILO la Chișinău pentru consultări în materie de aplanare a conflictelor colective de muncă.
  - c. instruirea unei echipe de conciliatori și mediatori în tehnici și proceduri moderne de mediere.
  - d. instruirea unui grup de formatori sindicali și patronali în subiecte de prevenire și aplanare a conflictelor colective de muncă.

Instruirea OP în materie de soluționare a conflictelor colective la nivel de întreprindere.

Indicatorii Rezultatului:

- La litera a)
  - o Ministerul Economiei și Comerțului începe implementarea planului de acțiuni pentru a consolida sistemul de administrare a muncii, inclusiv a inspecției muncii, în consultare cu partenerii sociali;

- La litera b)
  - Un plan de acțiuni este aprobat pe bază tripartită în vederea creării unui sistem alternativ de aplanare a conflictelor colective de muncă.
  - Un grup de patroni și reprezentanți ai sindicatelor, instruiți în prevenirea și aplanarea conflictelor colective de muncă, replică instruirea în două regiuni.
- CNPM primește raporturi privind numărul de conflicte de muncă solutionate la nivel de întreprindere.

Rezultatul 3: Sporirea valorii de membru a organizațiilor patronale și sindicale prin oferirea unor servicii noi și mai bune din punct de vedere al calității (MDA 103)

Pentru o mai bună contribuție în activitatea CNCNC organizațiile sindicale și patronale trebuie să fie suficient de reprezentative prin membrii lor - muncitorii și patronii. În această capacitate, ei trebuie să-și extindă numărul de membri. De regulă, aceasta este cel mai bine efectuat prin oferirea serviciilor noi și mai bune din punctul de vedere al calității.

Consolidarea capacităților sindicatelor va fi astfel corelată cu fortificarea dialogului social sectorial și reforma structurală la nivel de ramură (seminare instructive, asistență tehnică, ateliere de lucru). Misiunea tripartită în Irlanda va oglindi practici de dialog social în modelul social Irlandez și contactul direct cu sindicatele irlandeze va avantaja schimbul de experiență privind practicile de activitate sindicală. O continuare a instruirii în domeniu securității și sănătății la locul de muncă va fi asigurată pentru confederația sindicatelor și sindicatele marilor companii molovenești de către experții în domeniu.

Consolidarea capacităților organizațiilor patronale se va axa pe instruirea ce le va permite să identifice, să dezvolte și să ofere servicii noi pentru membrii lor, lucru care va facilita atragerea de noi membri și le va ajuta să devină mai reprezentative. În același context OP vor fi instruite în tehnici de elaborare a documentelor de aviz pentru o mai bună contribuție la definirea politicilor cu impact asupra patronilor. Parte din asistența tehnică, ILO va organiza o vizită de studiu de trei zile în Irlanda pentru Președintele și Directorul executiv al CNPM ca membri ai delegației tripartite..

Ateliere de lucru vor fi organizate pentru identificarea, analiza și implementarea opțiunilor pentru un șir de servicii ce pot fi oferite membrilor.

Indicatorii Rezultatului:

- Noi practici de activitate sindicală sunt implementate de către CNSM.
- Convenții la nivel de ramură negociate care să includă și aspecte gender.
- Raportul privind necesitățile și interesele membrilor organizațiilor patronale este examinat.
- Programul de servicii oferite de către organizațiile patronale este definitivat.
- Evaluarea costurilor și elaborarea agendei de structurare a cheltuielilor aferente serviciilor prestate.
- Calendarul evenimentelor este publicat..

Rezultatul 4: Statistica muncii este îmbunătățită (MDA 104)

O statistică a muncii exhaustivă, demnă de încredere și oferită la timp este un instrument esențial care poate fi utilizat în procesul de formulare, monitorizare și evaluare a politicilor de muncă decentă. Începând cu 2002, ILO a oferit asistență tehnică Biroului Național de Statistică (BNS) pentru îmbunătățirea din punct de vedere cantitativ și calitativ a statisticii forței de muncă. În contextul în care asistența oferită de ILO a fost inclusă în alte proiecte existente, UE și DFID au contribuit la finanțarea ei. Cooperarea fructuoasă dintre BNS și ILO va continua pe parcursul anilor 2008-2011. Eventuala sinergie a asistenței oferite de UNDP, UNIFEM, UNFPA în cadrul proiectului comun „Consolidarea sistemului de statistică național” (2007-2010) va fi explorată.

Următoarele activități sunt planificate pentru a fi întreprinse :

- Evaluarea datelor statistice colectate actualmente de BNS cu privire la indicatorii muncii decente și elaborarea/testarea unor noi indicatori;
- Dezvoltarea capacităților legiuitorilor și a partenerilor sociali de analiză și utilizare a datelor colectate de BNS;
- Asistență în procesul de ratificare a Convenției 160 a ILO (Convenția privind Statistica Muncii) și punerea ei în practică;
- Asistență la elaborarea și lansarea următoarelor studii:
  - Migrația în scop de muncă;
  - Integrarea tinerilor pe piața muncii;
  - Munca copilului;
- Evaluarea datelor statistice colectate actualmente de BNS din prisma egalității de gen.

Indicatorii Rezultatului:

- Un set consolidat de indicatori ai muncii decente - elaborat și pus în practică.
- Extinderea ariei de utilizare a datelor statistice elaborate de BNS.
- Convenția 160 este ratificată.
- Studiile privind migrația în scop de muncă, munca copilului și integrarea tinerilor pe piața muncii sunt lansate.
- Elemente gender sunt încorporate în statistica muncii.

Prioritatea 2: *Perfecționarea procesului de elaborare, monitorizare și evaluare a politicilor ocupaționale prin o administrare mai eficientă a muncii și prin măsuri predestinate lucrătorilor informal și celor expuși migrației.*

Capacitățile Ministerului Economiei și Comerțului (MEC) în formularea politicilor de angajare și de optimizare a pieței muncii, de rând cu cele ale Agenției Naționale de Ocupare a Forței de Muncă (ANOFM) de implementare a lor, necesită a fi consolidate, în mod special cele care vizează Măsurile Active pe Piața Muncii (MAPM). O mai bună coordonare între diferite ministere este iminentă în vederea stabilirii unei mai bune conexiuni între ocupare și politicile economice și sociale din țară. ILO va oferi servicii consultative pentru a evalua impactul politicilor investiționale curente și din trecut. În paralel va acorda asistență tehnică pentru a optimiza elaborarea politicilor de ocupare la fel ca și implementarea măsurilor și serviciilor de ocupare.

Rezultat 1: *Guvernul și partenerii sociali implementează politica de angajare prin planuri de acțiuni și măsuri de ocupare, gender sensibile, și asigură o mai bună orientare a programele către persoane dezavantajate, inclusiv lucrătorii din economia informală (MDA 126)*

Acest rezultat are la bază efortul Guvernului Republicii Moldova depus pe parcursul anilor precedenți, inclusiv cu suportul ILO. În baza angajamentului asumat de către Ministerele responsabile de ocupare din Europa de Sud Est în 2003, în cadrul renumitului proces de la București, Republica Moldova și-a revizuit politica de ocupare în baza recomandărilor ILO și ale Consiliului Europei. Revizuirea acestei politici a avut loc și ca rezultat al studiului cu același generic care a inserat un șir de propuneri și opțiuni de optimizare a acestor politici și care în 2004 au fost aprobate de către conferința națională tripartită.

MEC va redimensiona funcționarea administrării muncii și va reforma capacitățile de elaborare și implementare a planurilor naționale de acțiuni privind ocuparea. De rând cu aceasta, ANOFM va elabora o strategie internă pe termen lung și un program de dezvoltare a resurselor umane capabil să asigure performanța de activitate a unui serviciu de ocupare modern, inclusiv prin

elaborarea, monitorizarea și evaluarea programelor și măsurilor active pe piața muncii din perspectivă gender și orientate spre necesitățile persoanelor dezavantajate. Rezultatul menționat mai sus va fi obținut prin alternarea asistenței tehnice cu servicii de consultanță, care să includă programe de fortificare a capacităților resurselor umane din instituțiile menționate mai sus și a partenerilor sociali. Instruirile vor lua forma unor activități individuale și de grup, durabilitatea lor fiind asigurată de ghiduri și instrumente didactice elaborate în scopul facilitării procesului de formulare a politicilor.

Indicatorii Rezultatului:

- Ministerul Economiei și Comerțului formulează și implementează de o manieră sistematică planuri naționale anuale de acțiuni pentru ocuparea forței de muncă și alocă resurse umane și financiare adecvate pentru implementarea lor;
- Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă elaborează, aprobă și aplică sistematic o strategie internă comprehensivă care îmbunătățește performanța activităților ei ca agenție de angajare modernă.
- Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă aplică în practică pachetul de programe și servicii cu specific gender care să eficientizeze impactul asupra angajării și venitului grupurilor dezavantajate.

Rezultatul 2: *Cadrul instituțional și regulatoriu este îmbunătățit și asigură o legătură între remitențe și activitățile generatoare de locuri de muncă (MDA 127)*

MEC va elabora un Program național de remitențe în strânsă colaborare cu alte ministere relevante (în special Ministerul Finanțelor), Banca Națională a Moldovei, Organizația pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii, instituții financiare din Moldova, în vederea transformării impactului pe termen mediu al remitențelor în impact pe termen lung. Aceasta înseamnă optimizarea canalelor oficiale de transmitere și folosire a remitențelor prin crearea unor sisteme informaționale mai bune și dezvoltarea unor deprinderi financiare de către lucrătorii migranți și familiile lor, prin oferirea unor servicii mai adecvate de către instituțiile financiare și prin crearea unui climat mai bun de investire a remitențelor în activități generatoare de venit. Organizația Internațională a Muncii în parteneriat cu Organizația Internațională pentru Migrație au oferit asistență cu privire la remitențe începând cu anul 2007.

Rezultatul menționat mai sus va fi obținut prin oferirea asistenței tehnice și serviciilor consultative, incluzând dezvoltarea capacităților pentru personalul serviciilor de angajare, a Organizației pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii și MEC, precum și dezvoltarea capacităților instituțiilor financiare. De asemenea, va fi oferită asistență prin elaborarea unei metodologii de instruire și îndrumări pentru politici.

Indicatorii Rezultatului:

- MEC formulează și implementează un program național de remitențe și planuri de acțiuni aferente;
- Agenția națională pentru Ocuparea Forței de Muncă oferă servicii de autoangajare clienților săi prin oficiile locale;
- Instituțiile de formare profesională oferă tinerilor cursuri de instruire în domeniul antreprenoriatului;
- Sistemul național de referire a IMM funcționează sub jurisdicția MEC pentru a asigura o susținere mai bună pentru dezvoltarea IMM la nivel regional și local;
- Informații mai bune sunt oferite celor ce trimit și primesc remitențe, prin elaborarea de materiale informative și prin educație financiară.

Rezultatul 3: *Politici îmbunătățite, cadru de reglementare funcțional și capacități sporite ale instituțiilor în vederea gestionării eficiente a migrației de muncă și prevenirii exploatării prin muncă a lucrătorilor migranți (MDA 128)*

Guvernul Republicii Moldova abordează problema migrației de muncă prin elaborarea politicilor și crearea noilor structuri instituționale. Totuși, cadrul legal necesită o ajustare constantă din cauza caracterului schimbător al migrației. Este important de menționat că prevederile referitoare la migrație au fost introduse în cele mai importante documente de politici și strategii ale țării, cum ar fi: Declarația Comună privind parteneriatul de mobilitate UE - Republica Moldova; Programul Național privind migrația și azilul; Strategia Națională privind politicile de ocupare a forței de muncă pe aa.2007-2015; Planul național de acțiuni în domeniu drepturilor omului pentru aa.2004-2008; Planul Național de Prevenire și Combateră a traficului de ființe umane; Planul național de protecție a cetățenilor moldoveni peste hotare; Planul Național de reîntoarcere a migranților.

De asemenea, Parlamentul a adoptat o nouă lege cu privire la migrația de muncă. Totuși, unii experți consideră că politicile migraționale nu reflectă în totalitate politicile de dezvoltare socială a țării. Implementarea politicilor existente necesită instrumente puternice de coordonare din cauza caracterului pluridisciplinar al fenomenului și a numărului de mandatar implicat la nivel național și regional. Dat fiind faptul că migrația va continua și va afecta, în continuare, societatea moldovenească, Guvernul ar trebui să se concentreze, în particular, asupra: asigurării protecției adecvate tuturor lucrătorilor migranți, în vederea prevenirii traficului de ființe umane și a exploatării muncii; facilitării integrării economice a migranților întorși în țară; îmbunătățirii cadrului de gestionare a migrației și consolidării dialogului cu statele de destinație. Măsurile care urmează a fi întreprinse în acest sens includ:

- Întâlniri consultative cu Parlamentul, Guvernul, ONGri și partenerii sociali privind elaborarea unei legislații anti-trafic cuprinzătoare focusată pe prevenirea și eliminarea riscurilor de muncă forțată prin exploatare;
- Elaborarea și testarea unei metodologii de colectare a datelor privind mărimea și tendințele migrației de muncă și integrarea acestora în programele statistice naționale;
- Cursuri de instruire pre-migrare cu serviciile publice de ocupare și agențiile private de ocupare, în parteneriat cu Centrele de Informare în domeniul migrației existente;
- Elaborarea, publicarea și difuzarea unor ghiduri pentru lucrătorii migranți oferind informații relevante cu privire la plecare;
- Seminare de instruire pentru oficialii responsabili de licențierea activităților private de angajare și inspectorii muncii în regiunile pilot;
- Instruiri pilot pentru procurori, inspectorii muncii, poliția și alte autorități guvernamentale relevante privind detectarea și anchetarea cazurilor de trafic în scopul muncii forțate.

Indicatorii Rezultatului:

- Capacitățile și cunoștințele oficialilor și ale partenerilor sociali cu privire la gestionarea migrației sunt consolidate;
- Cadrul legal și de politici în vederea promovării migrației de muncă legale și combaterii traficului de persoane în scopul exploatării sexuale și a muncii este optimizat;
- Oficialii guvernamentali sunt capabili să elaboreze, negocieze și să implementeze acorduri bilaterale și multilaterale cu privire la migrație;

- Reprezentanții organelor de drept sunt mai bine instruiți să monitorizeze activitățile de recrutare, să detecteze și să ancheteze operațiunile de recrutare ilegală și acțiunile de trafic în scopul exploatarei sexuale și a muncii;
- Serviciile publice de ocupare oferă potențialilor migranți și victimelor traficului de ființe umane informații adecvate despre migrația pentru angajarea peste hotare; potențialii migranți și victimele traficului iau decizii în baza informațiilor despre migrația în scopul angajării peste hotare;
- Numărul victimelor traficului de ființe umane cărora li s-a oferit asistență, inclusiv oportunități de despăgubire și reintegrare socio-economică, a sporit;
- Metodologia pentru colectarea datelor privind mărimea și tendințele migrației de muncă, în special a migrației nereglementate și a traficului în scopuri de exploatare sexuală și a muncii, este elaborată și testată.

Prioritatea 3: *Efficientizarea sistemului de protecție socială, cu accent prioritar pe grupurile vulnerabile*

ILO încurajează dialogul social deschis în procesul de formulare și promovare a reformelor, prin luarea în considerație a standardelor europene și internaționale de protecție socială. Scopul nostru este de a consolida capacitățile umane și de a optimiza sistemele tehnice necesare pentru o prestare mai eficientă a tuturor formelor de protecție socială.

Rezultat 1: *O mai bună eficiență a schemelor de asigurări sociale ca rezultat al asistenței tehnice și fortificare a capacităților constituenților tripartiți (MDA 151)*

Asigurările sociale și asistența socială sunt sistemele de bază în Moldova care asigură venituri și reduc sărăcia în rândurile persoanelor în vârstă, a celor cu dizabilități și a urmașilor. Sistemul de asigurare socială se confruntă totuși cu provocări noi, cum ar fi reforma pensiilor care să asigure o durabilitate pe termen lung și coordonare a politicilor pentru oferirea dreptului de asigurări sociale lucrătorilor migranți, numărul cărora este în creștere continuă. Asistența tehnică a ILO se va concentra asupra dezvoltării capacităților Guvernului, instituțiilor de asigurări sociale și a partenerilor sociali pentru o mai bună evaluare a problemelor cheie din domeniul respectiv și de elaborare a unor politici optime având la bază un dialog social constructiv.

Indicatorii Rezultatului:

- Direcțiile de reformă în materie de pensii și asistență socială sunt elaborate, ca rezultat al unui studiu comprehensiv, și aprobate prin consultări tripartite.
- Performanța instituțiilor de asigurări sociale în materie de ajustări legislative, colectare a contribuțiilor și gestionare a Consiliului Administrativ tripartit este îmbunătățită.
- Acorduri bilaterale în materie de asigurări sociale sunt negociate și încheiate.

Rezultat 2: *Constituenții ILO adoptă și implementează politici și programe de Sănătate, Securitate și HIV/SIDA la locul de muncă în parteneriat cu entități plurisectorale naționale (MDA 152)*

Intervenția ILO la capitolul Sănătatea și Securitatea la locul de muncă în Moldova va avea drept scop crearea unei culturi a securității pentru toți patronii și lucrătorii. Luând ca bază rezultatele atinse în timpul implementării PTMD 2006-2007, ILO va continua să ofere asistență constituenților tripartiți la elaborarea Planurilor Naționale de Sănătate și Securitate la locul de muncă și va contribui la fortificarea capacităților în diverse ramuri specifice cum ar fi, spre exemplu, agricultura. Adicional, ILO va oferi asistență tehnică beneficiarilor săi pentru a elabora și implementa politici și programe privind HIV/SIDA la locul de muncă. Constituenții ILO fac parte din organisme multiramurale

privind HIV/SIDA la nivel național și în această calitate vor fi instruiți în tehnici de mobilizare a resurselor adiționale pentru implementarea activităților privind HIV/SIDA și lumea muncii.

Epidemia HIV în Republica Moldova este clasificată drept una cu prevalență joasă/concentrată în populația cu risc sporit, având semne de răspândire și în populația generală. În ultimii 8 ani se înregistrează creșterea numărului de cazuri noi HIV, iar în anul 2007 au fost oficial înregistrate peste 4131 persoane care trăiesc cu HIV. Din 731 cazuri noi în 2007, la circa 63,2 % din cazuri calea de infectare a fost cea sexuală, femeile fiind afectate în mai mare măsură (2007 - 62,2%, 2006 - 57,2%). Programul național de profilaxie și control al infecției HIV/SIDA și infecțiilor cu transmitere sexuală pentru 2006 - 2010 în Moldova include activități orientate spre crearea unui cadru național de prevenire a infecției HIV în lumea muncii. Astfel, politicile și programele privind HIV/SIDA la locul de muncă vor susține eforturile naționale în combaterea HIV și SIDA și extinderea Accesului Univesal la tratament, îngrijire și prevenire prin intermediul locului de muncă.

Urmare a Rezoluției Conferinței Internaționale a Muncii din 2003, reprezentanții sindicatelor din Moldova vor beneficia de instruire și asistență tehnică în materie de sănătate și securitate în muncă. Organizațiile Patronale vor fi implicate activ în lansarea manualului „Perfecționarea practicilor de muncă în procesul de dezvoltare a comunităților rurale” (WIND) și a atelierului de instruire a formatorilor cu participarea Asociațiilor Agricole.

Materialele existente privind sănătatea și securitatea la locul de muncă vor fi adaptate pentru utilizarea ulterioară de către patroni în diferite ramuri.

Indicatorii Rezultatului:

- Planul Național privind Sănătatea și Securitatea la locul de muncă este elaborat și aprobat de constituenții tripartiti
- Numărul accidentelor la locul de muncă și a bolilor profesionale în general precum și a cazurilor fatale este redus.
- Oportunitatea ratificării Convenției ILO nr. 187 (2006) privind sănătatea și securitatea la locul de muncă este examinată și o decizie vis-a-vis de ratificarea ei este luată.
- Politici și programe privind HIV/SIDA la locul de muncă sunt elaborate și implementate.
- Reprezentanții organizațiilor sindicale folosesc instrumentele ILO în materie în activitățile lor cotidiene.
- Studii privind îmbunătățirea sănătății și securității în întreprinderi sunt elaborate și publicate.
- Programe de perfecționare a practicilor de muncă în întreprinderi mici (WISE) și de perfecționare a activităților de muncă pe șantiere mici de construcții (WISCON) sunt adaptate pentru a fi utilizate de către patronii moldoveni.

Rezultat 3: Traficul și alte forme grave ale muncii copilului din țară sunt eradicate (MDA 153)

ILO, prin proiectul său IPEC “ Traficul și alte forme grave ale muncii copilului din Europa Centrală și de Est (Faza II)”, atît va preveni cît și va retrage copii de/din trafic și alte munci periculoase pentru copii. Chintesența intervențiilor din cadrul proiectului va continua să fie un Sistem multidisciplinar de Monitorizare a Muncii Copilului (SMMC) pentru a identifica, retrage, referi și a monitoriza copiii implicați în cele mai grave forme ale muncii copilului și pentru a genera informații în vederea susținerii modificării legislației. SMMC propus va fi orientat spre formele intolerabile ale muncii copilului și cele periculoase, așa cum sunt prezentate în tipurile de lucrări interzise pentru copii, aprobată la 12 iulie 2007. Un alt aspect ar fi pregătirea împreună cu Guvernul și partenerii sociali a unei strategii de retragere a asistenței tehnice ILO-IPEC.

Strategia se va axa pe următoarele trei principii cheie:

- Oferirea de servicii directe copiilor cu risc/victimelor traficului și ale celor mai grave forme ale muncii copilului în sectoarele care nu au fost (sau au fost insuficient) acoperite de ILO (agricultură, munca în stradă, traficul);
- Finalizarea, replicarea și instituționalizarea modelelor de intervenții testate anterior în cadrul fazei I pentru a fi implementate la nivel de țară, cu alocarea resurselor de către Guvern (în conformitate cu politicile adoptate), patronate și donatori.
- Consolidarea componentei de management al cunoștințelor prin a/ învățare continuă din acțiunile directe la nivel local b/activități adiționale de dezvoltare a capacităților partenerilor relevanți, c/exerciții de împărtășire (transmitere) a cunoștințelor.
- Asistență tehnică oferită organizațiilor patronale din agricultură și alte domenii.

Indicatorii Rezultatului:

- Decizia politică cu privire la integrarea modelelor SMMC și de ocupare a tinerilor în documente și structuri relevante este luată de instituții relevante, membri ai Comitetului Național Director.
- La sfârșitul proiectului organizațiile patronale, sindicale, guvernamentale și neguvernamentale relevante dețin resurse suficiente pentru a replica modelele SMMC și de ocupare a tinerilor.
- Copiii din grupul de risc și victime ale celor mai grave forme ale muncii copilului, inclusiv traficul vor fi identificați și monitorizați în cadrul SMMC, datorită coordonării eficiente și gestionării informațiilor la nivel local.
- Copii vor fi retrași sau preveniți de la munca din agricultura, munca de stradă sau traficul de copii prin servicii educaționale sau non-educaționale.
- Codul de conduită din agricultură elaborat de către patronatele din agricultură va fi aplicat în tot sectorul agricol.
- Inspekția Muncii va raporta un număr redus de copii implicați în cele mai grave forme ale muncii copilului în agricultură.
- Numărul de proiecte în care modelul IPEC privind SMMC și ocuparea tinerilor (inclusiv folosirea instrumentelor informaționale și de lucru) a fost integrat de către instituțiile partenere pentru eliminarea muncii copilului, fără susținerea financiară a programului IPEC.
- Cantitatea resurselor naționale și a fondurilor donatorilor (cu excepția IPEC) pentru proiecte care includ în mod expres eliminarea traficului și altor forme grave ale muncii copilului drept componente ale obiectivelor, rezultatelor sau indicatorilor.
- Numărul documentelor UE (documente de politică / acorduri bilaterale / proiecte) ce sunt direct legate de alocarea resurselor pentru eliminarea muncii copilului.
- Numărul bunelor practici documentate privind retragerea sau prevenirea de la trafic, munca de stradă sau munca periculoasă pentru copii.

IV. Coordonare și implementare

Programul de cooperare va fi coordonat de o rețea constituită din Oficiul Subregional din Budapesta al ILO, Coordonatorul Național al ILO în Chișinău, EUROPE și departamentele tehnice ale Biroului Internațional al Muncii din Geneva. Coordonatorul național va deține rolul de monitorizare, la fel ca și oficiul din Budapesta. ILO va continua colaborarea cu principalii parteneri din țară cum ar fi Agențiile ONU (în cadrul UNDAF), Banca Mondială și Delegația Comisiei Europene.

Obiectivele programului vor fi atinse prin proiecte de cooperare tehnică, misiuni consultative (a experților) și seminare pentru diseminarea informațiilor și dezvoltarea capacităților. Resurse extrabugetare și resurse bugetare ILO vor fi folosite pentru finanțarea implementării acestui Program

de Țară. Rețeaua ILO menționată va continua să mobilizeze resurse pentru a asigura durabilitate rezultatelor obținute, ținând cont de prioritățile constituenților. Guvernul și partenerii sociali vor contribui cu experții săi tehnici și spații oferite pentru instruire, vor oferi ajutor logistic în caz de necesitate. Ei se angajează să contribuie plenar la obținerea rezultatelor scontate. (Aceasta va fi reflectată în planul de acțiuni al PȚMD)

V. Monitorizarea performanțelor și procedura de evaluare

Implementarea Programului de Țară privind Munca Decentă va fi revizuită sistematic de către constituenți prin instituirea Consiliului de Coordonare a PȚMD. Desemnarea membrilor consiliului va avea loc în timpul ceremoniei de lansare a PȚMD.

Sarcina Consiliului de Coordonare este de a promova obiectivele PȚMD și de a monitoriza implementarea lui, de a asigura participarea activă a tuturor părților implicate și îndeplinirea angajamentelor asumate pentru a obține rezultatele identificate în comun.

Consiliul se va convoca de două ori pe an pentru a evalua progresul realizat. Aceste ocazii vor fi folosite și pentru a revizui planul de acțiuni al PȚMD împreună cu Coordonatorul Național. Vor fi efectuate ajustări pentru a-l armoniza la circumstanțele în schimbare, în caz de necesitate, în vederea garantării obținerii rezultatelor scontate, incluzând redefinirea unor activități a programului de țară. Directorul Oficiului Subregional va evalua rezultatele programului cu constituenții din Moldova la sfârșitul fiecărui an bienal.